

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยในเรื่องวิเคราะห์เปรียบเทียบทางขับร้องเพลงแขกมอญเถา ทางของครูเลื่อน สุนทรวาทีน และทางของครูสุจิตต์ คุริยประณีต โดยสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ ดังนี้

5.1.1 บริบทที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาและบริบทที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ โดยสรุปความ ดังนี้

เพลงแขกมอญ เดิมเป็นเพลง 2 ชั้น สมัยอยุธยา มี 3 ท่อน มีทำนองไพเราะสละสลวย ต่อมาพระประดิษฐ์ไพเราะ (มี คุริยางกูร) ได้นำมาแต่งขยายเป็นอัตราสามชั้น โดยแต่งเป็นทางธรรมดา และทางเดี่ยวสำหรับบรรเลงอวตฝีมือของนักดนตรี สำหรับทางเดี่ยวนี้อีกมีนักดนตรีอีกหลายท่านได้แต่งทางสำหรับเครื่องดนตรีอีกหลายสำนวน และในปี พ.ศ.2476 นายมนตรี ตราโมท ได้ตัดลงเป็นชั้นเดียว ครบเป็นเพลงเถา จนเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย ทั้งทางร้อง ทางรับ และทางเดี่ยวในทุก ๆ เครื่องมือ

เพลงแขกมอญเถา เป็นเพลงที่แต่งขยายมาจากเพลงแขกมอญในอัตราจังหวะ 2 ชั้น เป็นเพลง 3 ท่อน ใช้อัตราจังหวะหน้าทับปรบไก่ แต่ละท่อนมีอัตราจังหวะ 6 หน้าทับ หน้าทับที่ 4, 5, 6 ในแต่ละอัตราจังหวะซ้ำกัน และจบท่อนด้วยเสียง “เร” บันไดเสียงที่พบในทำนองเพลง คือ บันไดเสียงเพียงออล่างและบันไดเสียงเพียงออบน เป็นบันไดเสียงหลักที่ใช้บรรเลงร่วมกันอยู่ในทุกท่อนเพลง และมีบันไดเสียงนอกกรรมบรรเลงบ้าง

5.1.2 ประวัติชีวิต

ประวัติชีวิตครูเลื่อน สุนทรวาทีน

ครูเลื่อน สุนทรวาทีน เป็นทายาทของตระกูลนักดนตรีที่มีชื่อเสียง ได้รับถ่ายทอดทางขับร้องซึ่งเป็นที่ยอมรับในวงการดนตรีไทยจากบิดา คือ พระยาเสนาะคุริยางค์ (แจ่ม สุนทรวาทีน) ครูมีความสามารถทั้งด้านการขับร้องเพลงไทยและการบรรเลงดนตรีไทย คือขลุ่ย จะเข้ ซอด้วงและซออู้ ทำให้ได้เป็นนักดนตรีวงมโหรีหลวงในราชสำนักสมัยรัชกาลที่ 6 และรัชกาลที่ 7

ประวัติชีวิตครูสุดจิตต์ คุริยประณีต

ครูสุดจิตต์ คุริยประณีต เกิดในครอบครัวนักดนตรี บิดาเป็นมหาเดเล็กกรมพิณพาทย์หลวง มารดามีความสามารถทางด้านละคร ได้ศึกษาการขับร้องเพลงไทยและดนตรีไทยจากครอบครัว และครูดนตรีที่แวะเวียนมาพำนักที่สำนักดนตรีบ้านบางลำพู ครูเป็นผู้รอบรู้และเชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยโดยเฉพาะด้านการขับร้องเพลงไทย ทำให้ได้รับการประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (คีตศิลป์ไทย) ในปี พ.ศ.2536

5.1.3 สรุปความสัมพันธ์ของโครงสร้างทำนองหลักกับทางขับร้อง

จากการศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทางขับร้องเพลงแขกมอญ เถา ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ โดยสรุปความ ได้ดังนี้

บันไดเสียง

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของโครงสร้างทำนองหลักกับทางขับร้องในประเด็นเรื่องบันไดเสียงทั้ง 2 ทาง มีลักษณะการดำเนินทำนองทางร้องส่วนใหญ่ยึดทำนองหลักเป็นเค้าโครงในการดำเนินทำนอง ทางที่ 1 มีการดำเนินทำนองทางร้องที่ยึดทำนองหลักเป็นเค้าโครง มากกว่าทางที่ 2 เพียงเล็กน้อย และบันไดเสียงที่ใช้ในการขับร้องเพลงแขกมอญนี้ ทั้งสองทางใช้บันไดเสียงในการขับร้อง 3 บันไดเสียงเช่นเดียวกับทำนองหลัก คือบันไดเสียงเพียงออบน ใช้กลุ่มเสียงปีญจมูล ทครXฟชX การดำเนินทำนองบันไดเสียงเพียงออล่าง ใช้กลุ่มเสียงปีญจมูล ฟชลXครX และบันไดเสียงสุดท้ายคือบันไดเสียงนอก ใช้กลุ่มเสียงปีญจมูล ครมXชลX บันไดเสียงที่ใช้ในการขับร้องเป็นหลักในเพลงแขกมอญ เถา คือบันไดเสียงเพียงออบน และบันไดเสียงเพียงออล่าง ส่วนบันไดเสียงนอกมีใช้บ้าง แต่เป็นส่วนน้อยมาก

การดำเนินทำนอง

การดำเนินทำนองทางร้องเพลงแขกมอญ เถา ส่วนใหญ่มีการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์สอดคล้องกับทำนองหลัก ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสัมพันธ์ของโครงสร้างทำนองหลักกับทางขับร้องทั้งสองทางนี้ปรากฏว่าทางขับร้องทางที่ 2 มีการดำเนินทำนองทางร้องสัมพันธ์กับทำนองหลัก มากกว่าทางที่ 1

ความสัมพันธ์ของลูกตก

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของลูกตกทำนองหลักกับทางขับร้อง พบว่า ลูกตกของการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับทำนองหลักส่วนใหญ่เป็นลูกตกสำคัญที่อยู่ท้ายประโยค หรือลูกตกที่อยู่ในห้องเพลงที่ 8 ของประโยค ในการดำเนินทำนองทางร้องทั้งสองทางมีลูกตกสัมพันธ์กับทำนองหลักเท่ากัน แต่ตำแหน่งลูกตกที่สัมพันธ์กับทำนองหลักอาจจะต่างกันบ้าง จากการสังเกตพบว่า ความสัมพันธ์ของลูกตกระหว่างทางขับร้องทั้ง 2 ทางมีความสัมพันธ์กันเองมากกว่าสัมพันธ์กับทำนองหลัก

5.1.4 สรุปผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบทางขับร้องเพลงแขกมอญ เถา

จากการศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทางขับร้องเพลงแขกมอญ เถา ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ โดยสรุปความ ได้ดังนี้

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบทางขับร้องเพลงแขกมอญ เถา 2 ทาง คือ ทางขับร้องของครูเลื่อน สุนทรวาทิน กับทางของครูสุจิตต์ คุริยประณีต พบว่า ในการดำเนินทางร้อง ทั้งสองทาง มีการประดิษฐ์ตกแต่งการเอื้อนและการออกเสียงคำร้องได้อย่างไพเราะกลมกลืน นอกจากนี้แต่ละทางยังมีการใช้กลวิธีพิเศษ เป็นเทคนิคในการขับร้อง เพื่อสร้างความไพเราะให้กับทางขับร้องยิ่งขึ้น บางประโยคมีการดำเนินทางร้องที่มีลักษณะเดียวกัน และบางประโยคก็มีการดำเนินทำนองทางร้องในลักษณะที่แตกต่างกัน ในความแตกต่างนั้น ต่างก็มีความไพเราะในแบบของตนเอง ซึ่งจากการศึกษาพบทั้งความสัมพันธ์และความแตกต่างกัน ดังนี้

ความสัมพันธ์เชิงเปรียบเทียบเหมือนของทางขับร้องเพลงแขกมอญ เถา

1. การดำเนินทางร้องทั้งสองทางมีการเอื้อนเชื่อมคำ เอื้อนท้ายคำ ทำให้การออกเสียงในแต่ละคำนุ่มนวล ไม่ห้วน และเพิ่มความไพเราะให้กับทางร้องมากขึ้น
2. การเอื้อนพยางค์สุดท้ายของสำนวนการเอื้อน ทั้งสองทางจะลงท้ายด้วยคำว่า เอย เสมอ โดยไม่มีการเอื้อนสำนวนใด ที่มีคำว่าเอยอยู่กลางสำนวน
3. การออกเสียงคำร้องทั้งสองทาง มีการบรรจบออกเสียงคำร้องแต่ละคำอย่างชัดเจน มีการออกเสียงคำควบกล้ำ มีการปั้นคำ แต่ละทางเมื่อถึงคำร้องจะมีการปั้นคำ คือคำร้องคำเดียว แต่ออกเสียงเป็นหลายพยางค์ โดยเลือกใช้กลวิธีนี้ได้เหมาะสมกับคำร้อง คำร้องบางคำก็ออกเสียงตรง ๆ ไม่ต้องปั้นคำ แต่ถ้าไม่มีการปั้นคำเลยจะทำให้เกิดความซ้ำซาก น่าเบื่อ
4. ทั้งสองทางมีจังหวะการหายใจในลักษณะเดียวกัน คือ หายใจท้ายสำนวนการเอื้อน และหน้าคำร้อง ทำให้การขับร้องราบรื่น ไม่ฉีกคำ
5. ลูกตกท้ายประโยคของทั้งสองทางส่วนใหญ่ตรงกัน ถึงแม้การดำเนินทางร้องบางวรรคจะต่างกัน แต่เมื่อดำเนินมาถึงท้ายประโยคจะมีลูกตกเสียงเดียวกัน
6. กลวิธีพิเศษถูกนำมาใช้อย่างหลากหลายเพื่อเพิ่มความไพเราะให้กับทางขับร้อง ทั้งสองทางมีการใช้กลวิธีพิเศษเหมือนกัน คือ กระทบ กดเสียง กลืน ช้อนเสียง ปั้นคำ ลักจังหวะ หางเสียง และหวนเสียง กลวิธีที่ทั้งสองทางนำมาใช้มากที่สุด คือ กระทบ
7. การขับร้อง ในท้ายท่อนของทุกท่อนยกเว้นสามชั้น ท่อน 2 จะมีสร้อยว่า (เจ้าเอย) และในท้ายสามชั้น ท่อน 2 จะมีสร้อยต่อท้ายเป็นภาษามอญ ทำให้การดำเนินทางร้องต่างจากท่อนอื่น
8. ทั้งสองทางดำเนินทางร้องจบท่อนด้วยเสียงเร ในทุกท่อน

ความสัมพันธ์เชิงเปรียบเทียบของทางขับร้องเพลงแขกมอญ เถา

1. บทร้องต่างกัน ทางขับร้องของครูเลื่อน สุนทรวาทีน ใช้บทร้องจากละครเรื่องอิเหนา ในรัชกาลที่ 2 และบทร้องของพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทีน) บทร้องขึ้นต้นว่าพระเอย พระทรงลักษณ์ ส่วนทางร้องของครูสุจิตต์ คุริยประณีต ใช้บทร้องจากเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนที่ 17 ขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้างได้นางแก้วกิริยา และเข้าห้องนางวันทอง บทร้องขึ้นต้นว่า ครานั้น การที่บทร้องต่างกันมีอิทธิพลทำให้การดำเนินทางร้องต่างกันด้วย ในการเปรียบเทียบทางขับร้องพบว่าบางประโยคที่มีการดำเนินทางร้องในลักษณะเดียวกัน แต่ต่างกันเมื่อมีการบรรจุกำร้องซึ่งเนื่องจากเป็นคำร้องที่ต่างกัน ทำให้การดำเนินทางร้องในช่วงนั้นต่างกันด้วย เพราะการดำเนินทางร้องโน้มเข้าหาคำร้อง ยึดคำร้องคำเป็นสำคัญ

2. การดำเนินทางร้องบางประโยค มีการดำเนินทำนองต่างกัน ต่างคนต่างดำเนินทางร้องไปตามทางของตน

3. จำนวนการเอื้อนทั้งสองทางมีลักษณะใกล้เคียงกัน แต่ต่างกันที่ลีลาการเอื้อน

5.1.5 เอกลักษณะในการขับร้องเพลงแขกมอญ

เอกลักษณะของครูเลื่อน สุนทรวาทีน

การขับร้องเพลงแขกมอญ เถา ของครูเลื่อน สุนทรวาทีน เป็นทางขับร้องแบบโบราณ ที่มี ความไพเราะ ไม่โลดโผน บางประโยคมีการเอื้อนในลักษณะออกเสียงตรง ๆ ซึ่งเป็นเอกลักษณะ เฉพาะของครู ในการขับร้องมีการนำเอกลักษณ์พิเศษต่าง ๆ มาใช้เพื่อให้ทางขับร้องมีความไพเราะ พบการเอื้อนในลักษณะการซอเสียงซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของสำเนียงมอญ ครูมักใช้เสียงในระดับ เสียงที่ต่ำหรือเรียกว่าหลบเสียง การดำเนินทำนองทางร้องส่วนใหญ่บันไดเสียงสัมพันธ์กับทำนองหลัก การดำเนินทำนองไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก และลูกตกที่อยู่ท้ายประโยคส่วนใหญ่สัมพันธ์ กับ ทำนองหลัก การขับร้องเพลงแขกมอญของครูในจังหวะหน้าทับที่ 4 , 5 และ 6 ในอัตรา จังหวะสามชั้น จะร้องด้วยสำนวนการเอื้อนซ้ำแบบเดียวโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงสำนวน ยกเว้น ในสามชั้น ท่อน 2 จะมีสร้อยต่อท้ายเป็นภาษามอญ ทำให้การดำเนินทางร้องต่างไปจากท่อนอื่น ในอัตราจังหวะสองชั้นจะร้องด้วยสำนวนการเอื้อนซ้ำแบบเดียวโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงสำนวน และในอัตราจังหวะชั้นเดียว ท่อน 3 มีความแตกต่างกับท่อนอื่นมาก เป็นการร้องเนื้อเต็มโดยแทบ จะไม่มีการเอื้อน มีการเอื้อนในช่วงวรรคตของประโยคสุดท้ายเท่านั้น และเอกลักษณ์ที่สำคัญ ประการสุดท้ายคือในอัตราจังหวะชั้นเดียว ประโยคที่ 3 วรรคตของทุกท่อนมีการดำเนิน ทางร้องที่ไม่เหมือนกัน จากลักษณะพิเศษของทางขับร้องที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ทางขับร้องของครู มีเอกลักษณ์เฉพาะที่ไม่เหมือนใคร

เอกลักษณ์ของครูสุจิตต์ คุริยประณีต

การขับร้องเพลงแจกมอญ เถา ของครูสุจิตต์ คุริยประณีต เป็นทางขับร้องที่มีการประดิษฐ์ตกแต่งทางร้องให้มีความวิจิตรพิสดาร โดยการนำเอากลวิธีพิเศษต่าง ๆ มาใช้ในการขับร้องโดยเฉพาะการเอื้อน การเอื้อนของครูเป็นลักษณะการเอื้อนที่มีความละเอียด ในการขับร้องต้องค่อย ๆ บรรจงออกเสียงในแต่ละพยางค์ ทางขับร้องของครูเน้นไปในทางหวาน พบการนำเทคนิคการซอเสียงซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของสำเนียงมอญมาใช้บ่อยครั้ง การเอื้อนแบบซอเสียงของครูจะมีลักษณะพิเศษคือครูจะค่อย ๆ ปล่อยเสียงจากลำคอ จากเสียงต่ำไปเสียงสูง ได้อย่างไพเราะจับใจ ทำให้การเอื้อนปรากฏเป็นสำเนียงมอญอย่างเด่นชัด ในการขับร้องครูสามารถใช้เสียงในระดับเสียงสูง คือไม่หลบเสียงในบางประโยคได้อย่างเหมาะสม การดำเนินทางร้องส่วนใหญ่บันไดเสียงสัมพันธ์กับ ทำนองหลัก การดำเนินทำนองไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก ถูกตกที่อยู่ท้ายประโยคส่วนใหญ่สัมพันธ์กับทำนองหลัก การขับร้องเพลงแจกมอญของครู ในจังหวะหน้าทับที่ 4 , 5 และ 6 จะร้องด้วยสำนวนการเอื้อนซ้ำแบบเดียวโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงสำนวน ยกเว้นในสามชั้น ท่อน 2 จะมีสร้อยต่อท้ายเป็นภาษามอญ ทำให้การดำเนินทางร้องต่างไปจากท่อนอื่น

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการวิเคราะห์เปรียบเทียบทางขับร้องเพลงแจกมอญ เถา ยังมีเพลงอื่น ๆ ที่น่าสนใจที่สามารถดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ต่อไป

5.2.2 ควรมีการศึกษวิเคราะห์ทางขับร้องเพลงแจกมอญ เถา ของสำนักต่าง ๆ เพื่อศึกษารายละเอียดทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่อย่างกว้างขวางมากขึ้น

5.2.3 ควรมีการศึกษาเอกลักษณ์ร่วมของเพลงแจกมอญทั้ง 3 เพลง ได้แก่เพลงแจกมอญ เพลงแจกมอญบางช้าง และเพลงแจกมอญบางขุนพรหม